

Mijn naam is Leo Meyers en ik ben geboren in Boulaide op 11 april 1943. Ik was boer in Boulaide en ben 53 jaar getrouwd. Ik heb 3 kinderen en 4 kleinkinderen in de leeftijd van 12 tot 24 jaar. Mijn vader was Paul Meyers en was ook boer op dezelfde boerderij. Mijn moeder heette Alice Kemp. We hebben 7 generaties lang in hetzelfde huis gewoond, dat in 1886 gebouwd is. We wonen er nog steeds. We waren met drie jongens, waarvan de oudste jezuïet priester werd en de tweede ingenieur bij de ARBED. Ik was de jongste en werd boer.

Wie speelde een belangrijke rol in uw dagelijks leven als kind?

Een leraar die we 4 jaar lang hadden en met wie we naar de Neimillen reisden, die nu ook onder water ligt, waar we in de jeugdherberg verbleven. Dat was toen een geweldige ervaring. Toen kwam de ommekeer in de landbouw in de jaren 1950. In 1949 kregen we onze eerste tractor, daarvoor reden we nog met paard en wagen. En als je ziet hoe het er vandaag de dag uitziet, heeft deze ontwikkeling zijn stempel op mij gedrukt. Vroeger reed ik met de paarden voor de hooihark de velden op.

Welke herinneringen heeft u aan de tijd voordat het stuwmeer bestond? Aan uw woon- en gezinssituatie?

Het zag er toen heel anders uit. Boeren hadden een inkomen uit de verhuur van de visserij, die met het stuwmeer verdween. Vanaf dat moment mocht iedereen gaan vissen. Het stuwmeer was een noodzaak. We hadden daar goede weiden die nat bleven en waar nog gras op groeide terwijl die op de heuvels al droog waren. We raakten ze allemaal kwijt, dat was het nadeel. Er waren veel geschillen omdat we in het begin niet genoeg geboden kregen. In plaats van de 80.000 frank die we aanvankelijk per hectare aangeboden kregen, kregen we uiteindelijk 100.000 frank. Het werk was toen zwaarder dan nu. Toen was het fysiek zwaarder, tegenwoordig werkt het op de zenuwen. Er waren ook meer werkkrachten. Er waren dagloners die geen eigen paarden hadden en aan wie we paarden leenden voor een paar dagen. We bezaten 3 hectare op de Sauer, die we toen kwijtraakten. Maar dat maakte niet veel verschil voor de boerderij. In die tijd werd alles met de hand gedaan, omdat we niet de machines hadden die we nu hebben. Tegenwoordig werken er minder mensen op de boerderijen, maar zijn er meer machines, zoals melkrobots. Arbeid was niet zo intensief. De mensen waren arm, het was na de oorlog. De opvoeding was anders. Er werd geen brood weggegooid. Mensen leefden van hun boerderij. Toen kwamen geleidelijk de machines en werd het steeds intensiever. Ik begon met 20 koeien en verdiende de kost. Mijn zoon heeft nu 120 koeien, maar hij verdient niet meer dan ik toen. Ondanks de subsidies die we tegenwoordig krijgen. Wij hadden zoiets niet, desondanks konden we alles betalen. De koeien waren aangebonden en we hadden kippen en varkens. Tegenwoordig is het meer gespecialiseerd, melkvee of vleesvee. We hadden schapen en ook varkens, maar die zijn weg. Tegenwoordig hebben we de neiging om een bepaalde kant op te gaan, toen hadden we van alles. We waren ook meer zelfvoorzienend.

Hoe heeft u als tiener de bouw van de dam ervaren?

Ik keek er soms naar. Het was een enorme bouwplaats. Ik kan me nog goed herinneren dat de hoge heggen en bossen in het gebied waar het stuwmeer zou komen, gekapt werden. De staat kocht toen het meeste land. Tegenwoordig is al het land dat aan het stuwmeer grenst eigendom van de staat. Verder had ik niet veel met de stuw te maken.

Dus het was gewoon een indrukwekkende bouwplaats.

Ja, precies. Alles werd gesloopt. De molen in Liefrange werd ook gesloopt. Er stond een turbine in Boulaide, waardoor Boulaide één van de eerste dorpen was die elektriciteit kreeg. Hij werd aangedreven door het water van de Sauer. Toen het stuwmeer werd gelegegd, kon je nog steeds zien waar het kanaal was waardoor het water voor de turbine stroomde.

Er werden toen ook veel bruggen gebouwd in het gebied. Heeft u dat ook gezien? Hoe was het om overal te bouwen vanwege het stuwmeer?

Het was een goede zaak, een noodzaak. Mensen moesten met elkaar verbonden zijn. Er was een brug bij de plaats die "Buckels" heette. Het gedeelte van Boulaide leidde over de Sauer naar Arsdorf. Ik bezit vandaag de dag nog steeds een bos aan de kant van Arsdorf. Daar was een brug waar ik overheen kon. Nu moet ik over Arsdorf rijden om bij mijn bos te komen. Maar er is geen andere mogelijkheid. De bruggen waren nodig omdat de weg van Arsdorf naar Insborn aangelegd moest worden. Anders hadden we geen verbinding gehad.

Met de bouw van de dam en de aanleg van het stuwmeer ontstond de hoop op een opleving van het toerisme in het gebied. Is deze opleving werkelijkheid geworden en zo ja, kunt u ons dit uitleggen?

Ik heb soms problemen met dit massatoerisme. Ik heb liever een meer ingetogen toerisme. Vroeger hoefden we geen bierblikjes uit de weilanden op te rapen. Mensen hebben niet meer dezelfde opvoeding als vroeger. Voordat het seizoen begint, moet ik overal de blikjes verzamelen voordat de hakselaar komt. Dat was vroeger niet zo. Het begon in de jaren 80-90. Het is onbegrijpelijk. Het zijn ze niet allemaal, maar sommige. Ook deze kleine vuurtjes die gestookt worden. In plaatsen als Rommwiss of Insborn is dat prima, maar niet overal langs het stuwmeer. Zelfs als het zo droog is, zie je voortdurend kleine brandjes. Daar heb ik een probleem mee.

Kwamen de toeristen meteen nadat het stuwmeer klaar was, of begon het pas in de jaren 80-90?

Het is de laatste 20 jaar toegenomen. Tegenwoordig kun je met de fiets door het bos rijden, maar vroeger mocht dat niet. Ik heb daar niets op tegen, maar ze zouden ons gebied schoon moeten houden. Op sommige plekken zijn nu eindelijk toiletten. Dat was lange tijd niet het geval, dus deden ze hun behoefte achter de heg. Dat was niet leuk.

Het stuwmeer werd in 1991 gelegegd. Herinnert u zich dat en heeft u ernaar gekeken?

Ja, het was een maanlandschap. Je kon nog steeds zien hoe de weiden vroeger geïrrigeerd werden. Je kon de sloten nog herkennen. Maar veel van de grond was al weggespoeld. En de pijlers van de brug in "Buckels" zijn vandaag de dag nog steeds te zien als het waterpeil laag is.

Kwamen er veel mensen kijken?

Ja, dat was uniek.

Laten we terugkomen op het onderwerp landbouw. Kunt u beschrijven hoe het was om als boer bij het stuwmeer te werken? Hoe was het toen en hoe is het nu?

Toen konden we nog naar eigen inzicht landbouw bedrijven. Tegenwoordig moeten we boeren zoals dat van bovenaf wordt opgelegd. Daar heb ik soms problemen mee. Deze mensen hebben geen idee van de praktische aspecten. Dat hebben ze wel geleerd, maar de praktijk is anders. Er zijn zoveel regels dat het op een gegeven moment onmogelijk zal zijn om conventioneel te boeren. Dan zullen de boeren op biologische landbouw moeten overschakelen, omdat er niets anders meer mogelijk is in dit gebied. Maar dan moet de staat ingrijpen en meer betalen. Ze nemen ons niet serieus. Ik had een weiland van 10 hectare. Nu mag mijn zoon op 5 hectare daarvan geen vee meer laten grazen, omdat het te dicht bij het water ligt. Hij heeft een ontheffing aangevraagd, maar zijn aanvraag is afgewezen. In zulke gevallen moet je gecompenseerd worden. Ze betalen wel, maar het is belachelijk. Ik heb daar moeite mee omdat ik het anders meegemaakt heb. We konden nog vrij werken en opeens zijn

er al die voorwaarden: geen mest, enz. Dit belemmert boeren die conventioneel willen werken. Dat is niet gemakkelijk. De vroegere burgemeester van Insensborn eiste altijd dat de gemeentes rond het stuwmeer één frank per kubieke meter zouden krijgen. Maar dat ging niet door, omdat die uit de stad goedkoop water wilden. En dat zal nooit gebeuren, want zij hebben het voor het zeggen.

Wanneer zijn deze regels er gekomen? U zei dat er steeds meer regels kwamen.

In de jaren 90. Toen kwam de wet op de waterwingebieden. De prijzen daalden en de staat betaalde subsidies. Toen de staat het eenmaal voor het zeggen had, was die heer en meester. Ze zeiden dat alle velden in de winter groen moesten zijn en dat ze niet in de herfst omgeploegd mochten worden, maar alleen in de lente. Daar betalen ze ook voor, maar het kost allemaal dieselolie en werk. Het gaat niet vanzelf. En er zijn altijd nieuwe eisen. Als conventionele boer wordt het moeilijk bij het stuwmeer. Dat zal op een gegeven moment voorbij zijn. Biologisch boeren is allemaal goed en wel, maar de klanten moeten daar ook meespelen. De consument koopt het niet, of alleen de goedkoopste producten. De prijzen van bio- melk zijn verlaagd omdat niet genoeg mensen het kopen. Dan hebben we een probleem. De gierreservoirs konden altijd tot 1 november geleegd worden, nu is het 1 oktober. Daarna kunnen ze niet meer geleegd worden tot maart. Dit veroorzaakt problemen voor sommige boeren omdat hun gierreservoir te klein is en ze er een bij moeten bouwen. Aan deze eis moet echter voldaan worden. Ze mogen ook geen kuilvoer meer op het land bewaren; het moet tussen muren en op een plastic zeil opgeslagen worden.

Hebt u ook geprofiteerd van het stuwmeer? Bijvoorbeeld water toen u er zelf niet genoeg van had?

Ik kan me herinneren dat we in 1949 water uit de Sauer moesten halen, maar daarna nooit meer. In die tijd was het zo droog dat we het water uit de Sauer haalden en het in de put op de boerderij lieten lopen. Van daaruit werd het naar de boerderij geleid.

Dat was dus vóór het stuwmeer.

Ja, we hoefden later nooit meer water te halen.

Kunt u nog andere voordelen bedenken die het stuwmeer voor een boer met zich meebrengt?

Nee. We hadden geen voordeel. Het landschap is prachtig, het verfraait de regio. Maar als boer hadden we geen voordelen.

Welke rol speelt het stuwmeer tegenwoordig in uw leven?

Het is een afleiding. Ik ga vaak naar het stuwmeer. En er ligt veel infrastructuur omheen. Het is een goede zaak, maar het mag niet ontaarden in massatoerisme. Daar ben ik bang voor. Dat het steeds erger wordt. Het is in de eerste plaats het belangrijkste drinkwaterbekken van het land. De andere dingen mogen niet de overhand krijgen. Het toerisme moet aan banden worden gelegd.

Welke gedachten komen bij u op als u aan het stuwmeer denkt?

Als ik zie hoe een dam in Libië is gebarsten, zou ik een onbehagelijk gevoel krijgen als ik in Esch-sur-Sûre woonde. Ik was in Fréjus, waar dezelfde ingenieur aan het werk was als hier, en ik dacht: ik kan alleen maar hopen dat deze muur sterker is dan die daar. Betonblokken ter hoogte van een huis werden daar weggeblazen en liggen er nu nog steeds. Zolang er geen oorlog is, is alles in orde. Ze hebben de stuw in Oekraïne ook opgeblazen. Dat zou een ramp zijn voor het hele land. Laten we hopen dat zoiets nooit gebeurt.